

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพพฤติกรรมและข้อเสนอแนะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สภาพพฤติกรรมและข้อเสนอแนะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพผู้ปกครอง นักเรียน และนักเรียน รองลงมา คือ ครูผู้สอน ส่วนใหญ่มีสังกัดอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง รองลงมา คือ โรงเรียนขนาดเล็ก

2. ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาระถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย คือ ด้าน ความตั้งใจเรียน ด้านความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ และด้านความเอาใจใส่และ มีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ด้านการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ

เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม พิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า

2.1 ด้านความตั้งใจเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนเข้าเรียนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียนมีความเอาใจใส่อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆเป็นประจำ

2.2 ด้านความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีความเพียรพยายาม เอาใจใส่ในการทำกรบ้าน งานที่ครูมอบหมายเป็นประจำ นักเรียนมีความอดทน เพียรพยายามเอาใจใส่ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และนักเรียนหมั่นสังเกต ตรวจสอบ และดูแลจัดทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

2.3 ด้านความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน นักเรียนตั้งใจฟัง ตั้งใจเรียนรู้ กระตือรือร้น ชักถามเมื่อไม่เข้าใจ จิตใจจดจ่อขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนักเรียนสอบถามครูหรือผู้รู้ในสิ่งที่ยู่รอบ ตัวอย่างสม่ำเสมอ

2.4 ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนสามารถจัดหาหรือค้นหาข้อมูลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักเรียนแสวงหาข่าวสารข้อมูลความรู้ด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต และนักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง

2.5 ด้านการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูลเพื่อทำรายงานหรือโครงการนักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาค้นคว้าจาก อินเทอร์เน็ตใน โรงเรียนและร้านอินเทอร์เน็ต และนักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาค้นคว้าเมื่อมีเวลว่างจากการเรียนรู้นอกและในห้องเรียน และนักเรียนบันทึกการอ่านเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งด้านความจำ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.6 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ

นักเรียนสามารถเปรียบเทียบข้อมูล ระหว่างหมวดหมู่ได้ นักเรียนสามารถจำแนกแจกแจงองค์ประกอบของสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนสามารถคาดการณ์และกำหนด เป้าหมายในอนาคตได้

3. ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ของบุคลากรที่มีสถานภาพ และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า

3.1 ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม และด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันมากกว่าครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า

4.1 ด้านความตั้งใจเรียน พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เข้าร่วมการจัดกิจกรรมตั้งใจหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของตน รองลงมา นักเรียนควรมีความรับผิดชอบกระตือรือร้นในการเรียนและทำงานส่งครูอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียนควรมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

4.2 ด้านความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนควรมีความใส่ใจเพิ่มพูนความรู้โดยการศึกษาค้นคว้าโดยตนเอง รองลงมานักเรียนควรสนใจใฝ่เรียนใฝ่รู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในโรงเรียนนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และนักเรียนควรมีรับรู้เทคโนโลยีโดยหาความรู้ผ่านห้องสมุดอินเตอร์เน็ต

4.3 ด้านความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ พบว่า นักเรียนบางกลุ่มไม่ชอบอ่านหนังสือทำการบ้าน ผู้ปกครองนักเรียนควรแบ่งเวลาเพื่อส่งเสริมการอ่านและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอ่าน รองลงมานักเรียนบางกลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรมไม่เข้าเรียนโรงเรียนและผู้ปกครองควรส่งเสริมและประสานความร่วมมือเพื่อผลักดันให้นักเรียนได้ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และนักเรียนบางกลุ่มไม่กล้าแสดงออกขาดความมั่นใจ ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน และรับฟังปัญหาต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น

4.4 ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม พบว่าควรมีการส่งเสริมการใช้งานระบบอินเตอร์เน็ตอย่างเหมาะสมเพื่อลดการเล่นเกมส์ซึ่งเป็นการใช้สื่อที่ไม่คุ้มค่า และไม่เกิดประโยชน์ รองลงมา ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ และรับผิดชอบในงานที่มอบหมายอย่างเคร่งครัด และควรมีการสร้างความมั่นใจ กล้าแสดงออกเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ในโลกกว้าง

4.5 ด้านการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ พบว่า ควรมีการนำสื่ออุปกรณ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเรียนของนักเรียน รองลงมาควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้ไปลงมือฝึกปฏิบัติจริง สถานที่จริงเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถมากยิ่งขึ้น และควรมีการนำสื่อนวัตกรรมที่หลากหลายมาใช้พัฒนาผู้เรียน

4.6 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้นอกสถานที่ให้มากขึ้น และลดความเครียดจากการเรียนการสอน รองลงมา ครูผู้สอนควรมีการบูรณาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายให้มากขึ้น และโรงเรียนควรส่งเสริมด้านงบประมาณเพื่อนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5. ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม สรุปได้ว่าโรงเรียนจะต้องมีการประสานความร่วมมือไปยังชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนการอ่าน เช่น การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สำหรับสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีการค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการอ่านหนังสือ วารสาร วิชาการต่าง ๆ โดยกิจกรรมดังกล่าวจะสร้างแนวคิดด้านการเปิดความรู้ที่ไร้พรมแดน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความสนใจใคร่รู้ในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น โดยแบ่งเวลาที่เหมาะสมทั้งที่อยู่ที่บ้านและโรงเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม

5.2 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สรุปได้ว่า โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการอย่างหลากหลายเพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน ครูกับครู เพื่อเป็นการพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ มีการส่งเสริมการแข่งขันด้านวิชาการต่าง ๆ ในรูปแบบของการประกวดใช้สื่อต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการเรียน และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการในการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีการประสานแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้การสื่อสารในระบบอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น ระหว่างโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วยกัน โดยให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการส่งเสริมด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยชุมชน และผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดังกล่าว

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีความเข้าใจในระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเดิมที่เคยเรียนในโรงเรียนดังกล่าว เมื่อโรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นักเรียนที่เคยเรียนในโรงเรียนดังกล่าวก็จะสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปในลักษณะเดียวกัน เมื่อประสบปัญหาในการดำเนินการก็สามารถแก้ไขปัญหาในภาพรวมได้ทันที ดังนั้นเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นขึ้นในระดับที่สูงขึ้นและอยู่ในโรงเรียนเดิมจึงสามารถปฏิบัติตามแนวทางของโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีการยึดนโยบายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมกรเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และยึดแนวทางการจัดการศึกษาให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสนา กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบิลลินญา วงศ์บุญ (2550 : 79) ได้ศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหอแซฟอุปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนหอแซฟอุปถัมภ์มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับสูง คณาพร เทียมกลาง (2551 : 163) ได้ศึกษาผลของการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 - 4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ผลจากการพัฒนา วงรอบที่ 1 นักเรียน

มีปัญหา 5 ด้าน คือด้านการประหยัดและอดออม ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ โดยมีการพัฒนา 5 โครงการ 12 กิจกรรม พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาสูงขึ้นทุกด้านแต่เมื่อแยกตามตัวชี้วัด ยังมีพฤติกรรมที่ต้องพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อ ไปคือ นักเรียนมีการเก็บออมน้อย ขาดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ผ่าการเงินธนาคารในโรงเรียน นักเรียนขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนไม่สนใจสืบค้นข้อมูลทางเทคโนโลยี ไม่ชอบแต่งชุดกิจกรรม การปักป้ายนอกเสื้อยังไม่ครบมีพฤติกรรมการหยิบ จับ ฉวยของคนอื่น โดยไม่ถือว่าเป็นความผิด รับปากครูส่งงานแต่ปฏิบัติไม่ได้ ไปโรงเรียนไม่ทันแถว และไม่ชอบเดินแถวเข้าห้องเรียน ผลการพัฒนาวงรอบที่ 2 กลยุทธ์คือ เพิ่ม 11 กิจกรรม ดำเนินตาม โครงการเดิมและมีการพัฒนาตามวงจร PAOR ผลการดำเนินการพบว่า สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นทุกด้าน และผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน รัชภูมิ สมสมัย (2553 : 55) ได้ศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านวินัยจำนวน ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย และด้านมีจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 มีคุณลักษณะประสงค์ในระดับดีทุกด้าน อนรรักษ์ บูรณธนิต (2550 : 109-114) ศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนในสถานศึกษา ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานกรรมการสถานศึกษาถึงคุณลักษณะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก อุดมสิน (2551 : 81) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่รู้ ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตประถมศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านอุปนิสัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวด้านพลเมืองที่ดีของชาติ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ใน ระดับที่ดีทั้ง 6 ด้าน ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 6 ด้าน และกัลยา ศรีปาน (2551 : 73) ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม และการส่งเสริมความใฝ่เรียนรู้ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเลิสนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การอ่าน หนังสือวารสาร นิตยสาร การอ่านหนังสือในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การเรียนรู้และอ่านหนังสือ ในห้องเรียนทุกครั้งเมื่อมีเวลาว่าง การอ่านหนังสือที่ห้องสมุด โรงเรียนก่อนเข้าห้องเรียนตอน เข้าหรือระหว่างพักกลางวัน การอ่านหนังสือที่ห้องสมุด โรงเรียนหลังเลิกเรียนหรือเมื่อ มีเวลาว่าง และนักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อบริการข่าวสารและหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่มีการ ให้บริการด้านห้องสมุดอย่างจำกัด ขนาดห้องสมุดขนาดเล็ก ต้องใช้พื้นที่ส่วนใหญ่สำหรับ จัดเป็นห้องเรียน โรงเรียนแต่ละแห่งต้องจัดเอกสาร หนังสือเรียน หนังสือทางวิชาการที่ หลากหลายเพื่อรองรับสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตอนต้นซึ่งมีความแตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้ ทำให้มีหนังสือแต่ละประเภทไม่เพียงพอ ต่อจำนวนนักเรียน และต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดหาสื่อที่เหมาะสมสำหรับแต่ละ ระดับชั้น ซึ่งงบประมาณของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นมากกว่า นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบด้านงานห้องสมุดซึ่งมี ภาระหน้าที่ในการสอนมาก ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการจัดระบบห้องสมุดให้มีความ เหมาะสมต่อการค้นคว้า และไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนผู้ที่ต้องการใช้บริการ ซึ่งส่งผลให้การพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับ การศึกษาของนวกรณ์ ชังบุคคา (2548 : 81-82) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการส่งเสริม การอ่านของห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา การส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและ รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดการห้องสมุด ส่วนแนวทางการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านการจัดการห้องสมุด ผู้บริหารควรลดชั่วโมงสอนของครูบรรณารักษ์ ให้น้อยลง เพื่อให้ครูบรรณารักษ์ปฏิบัติงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับ บุษกร ทิพย์อักษร (2553 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อ การส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โรงเรียน โพนทองวิทยายน และ โรงเรียนบ้านดงคืบ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียน โรงเรียน โพนทองวิทยายน และ โรงเรียนบ้านดงคืบ มีลักษณะไม่แตกต่างกันสรุป

ได้ 4 ประเด็น ปัญหาที่พบมาเป็นอันดับแรก คือ ปัญหาด้านงบประมาณ ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน โรงเรียนโพนทองวิทยายน และโรงเรียนบ้านคงคิบ มีลักษณะไม่ต่างกัน สรุปได้ 3 ประเด็น ข้อเสนอแนะที่พบมากเป็นอันดับแรกคือ ต้องการงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รongลงมา คือด้านบุคลากรต้องการให้มีบุคลากรเพิ่มมากขึ้น และต้องการการสนับสนุนส่งเสริมจากบุคคลหรือองค์กรภายนอก ในด้านการให้ความร่วมมือ ติดต่o ช่วยเหลือ และให้บริการในด้านต่าง ๆ

2. ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสส่วนใหญ่มีโรงเรียนใกล้เคียงชุมชน จึงมีการประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดทิศทางในการพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน เนื่องจากสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาปัจจุบันมีภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบมาก ขึ้นดังนั้นจึงต้องมีการประสานความร่วมมือ ไปยังชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนให้ร่วมกันส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็น ไปในทิศทางเดียวกันได้ ซึ่งทำให้ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอนุรักษ์ บูรณชนิด (2550 : 109-114) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดต่างกัันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวม ด้านความตั้งใจเรียน ด้านความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ด้านความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ และด้านการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีขนาดต่างกัันมีการดำเนินการบริหารจัดการ

การแบบเครือข่ายรวมเป็นศูนย์รวม มีการดำเนินนโยบายในลักษณะเดียวกัน มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีหน่วยงานราชการที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และอำเภอ ที่ได้มีโอกาสที่จะร่วมกันในการบริหารจัดการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันร่วมช่วยเหลือในการตรวจสอบการดำเนินงานให้คำชี้แนะปัญหาในด้านต่าง ๆ จะทำให้การดำเนินพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของฟิลิปปินส์ เอี่ยมพริ้ง (2550 : 70-73) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ผลการประเมิน โครงการจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับมาก ปานกลาง มาก และปานกลาง แตกต่างกันตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบพบว่า ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนทุกขนาดอยู่ในระดับปานกลาง ความเป็นไปได้และวัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับมาก ความพร้อมและทรัพยากรของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษขนาดใหญ่มาก และขนาดกลางอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ด้านผลผลิตของโครงการ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และขนาดใหญ่มาก มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อ ได้อย่างเหมาะสม และด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่สังกัดในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความใฝ่เรียนรู้นั้น สถานศึกษาศึกษาต่าง ๆ ที่มีขนาดต่างกันจะมีการแข่งขันกันเองเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของตนให้มีคุณภาพเพียงพอต่อการประเมินคุณภาพจากองค์กรทุก 5 ปี เมื่อพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ย่อมจะมีความพร้อมในด้าน งบประมาณเพื่อส่งเสริม

ในการจัดหาสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ หนังสือเรียน เอกสาร สิ่งพิมพ์ สามารถนำงบประมาณมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุด นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนที่มีขนาดเล็กที่มีบุคลากร และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งจำเป็นสำหรับการนำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านที่มีความจำเป็นมากกว่า จึงทำให้ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 2 ด้านดังกล่าวแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของบุษกร ทิพย์อักษร (2553 : 79) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายน และโรงเรียนบ้านดงดิบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายน และโรงเรียนบ้านดงดิบ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับต่างกันและมีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมจะมีบทบาทในด้านการวางแผน จัดสรรทรัพยากร การใช้แรงกระตุ้น การประสานงาน และการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน 2) ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนโพนทองวิทยายนและโรงเรียนบ้านดงดิบ มีลักษณะไม่แตกต่างกัน สรุปได้ 4 ประเด็น ปัญหาที่พบมาเป็นอันดับแรกคือ ปัญหาด้านงบประมาณ รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนและปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองและชุมชน ไพศาล ทับพุ่ม (2549 : 87) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการอ่านในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พลบุรี เขต 2 ผลการศึกษพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบด้านความต้องการจำเป็นของโครงการ และด้านความพร้อมและทรัพยากรมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผลผลิตของโครงการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านความเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนสังกัดโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หมั่นทบทวนงานที่เรียนรู้ผ่านมาและอ่านหนังสืออยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งโรงเรียนครูผู้สอน ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านวิชาการที่หลากหลาย เช่น การสร้างสื่อที่ให้ความรู้ เมื่อนำไปให้นักเรียนสามารถจดจำได้ง่าย การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อทบทวนความรู้แลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนในห้องเรียน เป็นต้น สำหรับผู้ปกครองนักเรียน ควรเน้นแบ่งเวลาเพื่อให้ความสำคัญกับบุตรหลาน โดยการสอบถามความก้าวหน้าของการเรียน การทำการบ้าน การทบทวน มีการแนะนำให้กำลังใจแก่บุตรหลาน เมื่อพบปัญหาควรรีบแก้ไข ปัญหา

1.2 ด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนสังกัดโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง เกี่ยวกับการนักเรียนชอบอ่านหนังสือวารสาร นิตยสาร นักเรียนรักและชอบอ่านหนังสือในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนชอบไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด โรงเรียนก่อนเข้าห้องเรียนตอนเช้าหรือระหว่างพักกลางวันนักเรียนชอบ ไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด โรงเรียนหลังเลิกเรียนหรือเมื่อมีเวลาว่างอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งโรงเรียนทั้ง 2 ขนาดควรมีการส่งเสริมในด้านการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมในด้านสื่อการเรียนประเภทหนังสือ เอกสาร นิตยสารต่าง ๆ เพื่อให้มีสื่อที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เข้าไปใช้บริการ และสามารถให้นักเรียนเข้าไปใช้บริการ ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้โรงเรียนควรส่งเสริมและจัดหาสื่อ นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษา มาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตให้ผู้เรียนได้รับทราบ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติทำกิจกรรมด้วยตนเองมากกว่าการฟังผู้สอนอธิบายอย่างเดียว ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและกระทำจริงทุกขั้นตอน

1.3 ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับนักเรียนใช้บริการอินเทอร์เน็ต

เพื่อรับและส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือข้อมูลจากอีเมลล์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงไม่สามารถซื้อคอมพิวเตอร์สำหรับการใช้งานด้านอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นโรงเรียนควรปรับเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ในรายวิชา ในหลักสูตรให้มีการศึกษาทักษะปฏิบัติมากขึ้น จัดเวลาปฏิบัติให้เหมาะสม ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การจัดทำหลักสูตรควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนจากสภาพจริง สถานที่จริง และประสบการณ์จริงสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และควรเลื่อนนวัตกรรมด้านคอมพิวเตอร์มาใช้ในการสอน เช่น ส่งเสริมการใช้งานด้านอินเทอร์เน็ต การส่งอีเมลล์ การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางสนทนาต่าง ๆ การค้นหางาน ความรู้ โดยครูผู้สอนจะต้องคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีลักษณะอันพึงประสงค์สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาประเมินผลหรือติดตามการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อจะได้สามารถสรุปความก้าวหน้าในการดำเนินงาน มีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การพัฒนาเกิดประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่องที่สุด

2.3 ควรวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อดำเนินงานด้านการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไป